

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح مجازات استفاده غیرمجاز از عناوین علمی»

مقدمه

حفظ اعتبار و ارتقای جایگاه علمی دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و استفاده صحیح و شایسته از عناوین علمی از ضروریات نظام آموزش عالی به‌شمار می‌رود به‌ویژه آنکه طی سال‌های اخیر مراکز متعددی در داخل و خارج کشور اقدام به پذیرش دانشجو و اعطای مدارکی کرده‌اند که مورد تأیید مراجع رسمی کشور نمی‌باشد و موجب تزلزل جایگاه والای علم و دانش شده است. از سوی دیگر اعتماد افکار عمومی به دارندگان عناوین و مدارک علمی و مقبولیت آنها در جامعه، ضرورت برخورد کیفری با سوءاستفاده‌کنندگان از این عناوین را نمایان می‌سازد.

سابقه تقنینی

بررسی قوانین کیفری موجود نشان می‌دهد هرگاه فردی که مدعی یک عنوان و مدرک علمی است، به‌منظور اثبات این ادعا، خود وی یا دیگری اقدام به جعل مدرک کند و یا در همین راستا مرتکب کلاهبرداری یا توقیف غیرقانونی شود حسب مورد به استناد مواد (۵۲۷)، (۵۸۶) و ماده (۱) قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری، قابل تعقیب و مجازات است.

ماده (۵۵۶) قانون مجازات اسلامی نیز فقط به استفاده غیرمجاز از لباس‌های رسمی مأموران نظامی یا انتظامی یا نشان‌ها یا سایر امتیازات دولتی اشاره کرده است. نتیجه آنکه صرف استفاده از عناوین علمی بدون آنکه مرتکب جعل یا کلاهبرداری یا فریب در ازدواج شود با هیچ‌کدام از مواد مذکور قابل تطبیق نیست و در این رابطه خلأ قانونی داریم.

ارزیابی طرح پیشنهادی

۱. عنوان طرح و عبارت مورد استفاده در متن ماده واحده «استفاده غیرمجاز از عناوین علمی» است درحالی که در متن به صراحت بیان نشده که استفاده از عناوین علمی در چه صورتی مجاز خواهد بود.
۲. عبارت «به مجازات‌های ماده (۵۵۶) محکوم خواهند شد» در ذیل متن ماده واحده، ممکن است این شبهه را به‌وجود آورد که جمع مجازات‌های مندرج در ماده (۵۵۶) مورد نظر بوده است درحالی که انتخاب یکی از دو مجازات حبس یا جزای نقدی و یا جمع مجازات منوط به تشخیص قاضی رسیدگی‌کننده است.

۳. در این طرح، محدوده و قلمرو موارد استفاده غیرمجاز معین نشده به‌گونه‌ای که طیف وسیعی از جامعه را شامل می‌شود و تمام موارد؛ چه مکاتبات اداری یا غیراداری و چه به‌صورت استفاده عمومی و غیرعمومی را دربرمی‌گیرد.

پیشنهاد

به‌نظر می‌رسد نگارش متن ماده واحده که در گزارش کمیسیون فرهنگی به تصویب رسیده به‌گونه‌ای است که فاقد ایرادات مذکور در بند «۱» و «۲» می‌باشد، لذا پیشنهاد می‌شود متن ماده واحده مصوب کمیسیون فرهنگی جایگزین متن مصوب کمیسیون اصلی شود، همچنین به‌منظور رفع ایراد مذکور در بند «۳»، تبصره «۳» مندرج در گزارش کمیسیون فرهنگی به‌عنوان تبصره «۲» به مصوبه کمیسیون اصلی، اضافه شود. بنابر توضیحات فوق متن نهایی پیشنهادی، به‌ترتیب ذیل خواهد بود:

استفاده از عناوین علمی دکتر، مهندس و مانند اینها که شرایط اخذ آن مطابق قوانین و مقررات مربوط تعیین می‌شود، در صورتی مجاز است که فرد دارای مدرک معتبر از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی داخل یا خارج کشور، مورد تأیید رسمی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد. در غیر این‌صورت استفاده از عناوین مذکور، استفاده غیرمجاز محسوب و مرتکب به مجازات مقرر در ماده (۵۵۶) قانون مجازات اسلامی محکوم خواهد شد.

تبصره «۱» - هرکس عالماً و عامداً از عناوین مذکور برای فردی که فاقد آن است استفاده نماید به جزای نقدی از یک میلیون ریال تا پنج میلیون ریال محکوم خواهد شد.

تبصره «۲» - استفاده غیرمجاز از عناوین فوق شامل استفاده در مکاتبات اداری یا در تبلیغ عمومی از طریق وسایل ارتباط جمعی مانند رادیو، تلویزیون، روزنامه، مجله، تارنما (سایت) یا نطق در مجامع و یا انتشار اوراق چاپی یا خطی خواهد بود.

نتیجه

با عنایت به مطالب گفته شده و خلأ قانونی موجود، تصویب کلیات این طرح با پیشنهادهای ارائه شده، مثبت ارزیابی می‌شود.